

вання, організації та проведення задля досягнення конкретного результату діяльності при забезпеченні комфортних умов для всіх учасників. Її основу становлять науково-програмова, науково-методологічна, науково-модельна та оцінювально-практична складові, які характеризують професійний поступ експертів від набуття знань про заклад до її оцінки і написання звіту

6. Технологія соціально-психологічної експертизи передбачає однозначність виконання задіяних до неї процедур та змістовно зrealізує завдання трьох головних етапів експертизування – підготовчого (розробка програми експертизи), основного (її проведення) та завершального (обробка та аналіз даних, формування висновків і рекомендацій). Відтак робота експертів за формою виявлення розмежовується на якісну та кількісну і визначається: а) повнотою поінформованості кожного щодо аргументацій і результатів оцінювання інших колег, б) збереженням анонімності та незалежності експертної діяльності, в) досягненням професійного консенсусу за будь-яких проблемних умов ділової комунікації.

1. Алексеев Н.Г. Принципы и критерии экспертизы программ развития образования // Вопросы методологии. – 1994. – №1–2. – С. 59–69.

2. Братченко С.Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования. – Санкт-Петербург, 1999. – 137 с.

3. Ребуха Л.З. Технологія проведення психологічної експертизи модульно-розвивальної системи навчання // Вісник ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Психологія. – Харків: ХНПУ, 2005. – Вип. 15. – Частина II. – С. 98–105.

4. Фурман А.В. Система інноваційної освітньої діяльності модульно-розвивальної школи та її комплексна експертиза // Психологія і суспільство. – 2005. – №2. – С. 29–76.

5. Швалб Ю.М. Принципи та моделі психологічної експертизи // Практична психологія та соціальна робота. – 1999. – №8. – С. 22–28.

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

ГОРДІЙЧУК О.Є.

Copyright © 2013

Актуальність та значущість окресленої проблеми в публікації пояснюється сучасним соціально-психологічним виміром в системі освіти. Зокрема, у грудні 2012 року Інститутом післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області спільно з групою моніторингу системи освіти, господарського обслуговування та аудиту установ освіти області проведено III етап моніторингового дослідження стану інклюзивної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах Чернівецької області [3, с. 1]. Так, одним із завдань було з'ясування, яким чином вчителям потрібно підвищити рівень спеціалізованих професійних знань для роботи в системі інклюзивної освіти.

До моніторингового дослідження залучалися вчителі різних кваліфікаційних категорій, директори шкіл із сільської місцевості та міст, а також батьки учнів різного віку та рівня освіти, фахівці (працівники РМК(ММК), які координують питання щодо запровадження інклюзивного навчання в районі (місті)). Результати анкетування свідчать про те, що у всіх етапах дослідження, респонденти найчастіше зазначають саме на відсутність перешкод, ніж на їх наявність. На думку опитаних, такі чинники впливають на процес запровадження інклюзивного навчання: недостатній досвід підготовки вчителів до роботи з дітьми, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку; непристосованість навчальних приміщень до потреб учнів з особливими потребами; відсутність належних засобів навчання; побоювання того, що учням з особливими потребами буде причинена шкода з боку здорових дітей; велика наповнюваність класів; створення в освітньому закладі спеціальних умов; ускладнення умов праці педагогів (відсутні посади асистента вчителя). Незаперечним є і той факт, що у переважній більшості педагогічних працівників відсутні теоретичні знання та практичні навички роботи з дітьми із особливими освітніми потребами, і це є однією з причин відмови навчальних закладів від ідей інклюзивної освіти. Так, з відповідей вчителів-практиків на запитання: яким чином вчителям для роботи в системі інклюзивної освіти потрібно буде підвищити рівень спеціалізованих професійних знань?, бачимо, що найоптимальнішими формами підвищення рівня спеціалізованих професійних знань для роботи в системі інклюзивної освіти респонденти вважають професіоналізацію студентів на етапі університетського навчання – 9(69%) та під час проходження курсів підвищення кваліфікації – 10(77%).

Мета публікації полягає у розкритті сутності та змісту професіоналізації студентів педагогічного ВНЗ до роботи в інклюзивному класі.

Виклад основного матеріалу. Для реалізації актуальних проблем інклюзивної освіти необхідна фахова підготовка педагогічних кадрів. Зокрема, це стосується педагогічних ВНЗ, які на сьогоднішній день мають можливість забезпечити професіоналізацію студентів. Так, за Великим тлумачним словником сучасної української мови “професіоналізація” – це оволодіння якою-небудь професією як своїм постійним заняттям [1, с. 1177]. Саме тому, студенти 4 курсу напрямку підготовки “Початкова освіта” (освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”) факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету

ім. Ю. Федьковича в цьому навчальному році мають можливість опанувати курс “Основи інклюзивної педагогіки”. Навчальною програмою передбачено 72 години, з них 34 години аудиторних (лекційних та семінарських) і 38 години для самостійної роботи [2, с. 4-5].

Насамперед, програма курсу “Основи інклюзивної педагогіки” побудована згідно з думками і переконаннями автора про існування такої залежності: чим нижчий рівень інтелектуального розвитку дитини, тим вищим має бути рівень освіченості учителя. Змістовий і процесуальний компоненти “Основ інклюзивної педагогіки” складають мета і завдання курсу, основні компетенції, якими повинні оволодіти студенти та ін. *Мета курсу* полягає в ознайомленні студентів із виникненням і сучасним станом проблеми інклюзивного навчання, виховання й розвитку дітей з особливими потребами та шляхами реалізації окресленого напрямку в умовах загальноосвітнього навчального закладу, його *завдання*: а) ознайомити студентів зі станом, етапами розвитку та актуальними проблемами інклюзивної освіти в Україні; б) сформулювати переконання учнів у необхідності навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу; в) підготувати майбутніх фахівців до роботи з учнями з обмеженими функціональними можливостями та їх батьками.

З метою реалізації основних теоретичних положень навчальної дисципліни у програмі виокремлено два змістові модулі: “Теоретико-методологічні основи інклюзивного навчання дітей з особливими потребами” і “Шляхи впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу”. Зокрема, на семінарських та практичних заняттях студенти, окрім обговорення теоретичних основ, окреслених у плані заняття питань, оприлюднюють виконані завдання для практичної роботи, такі як: висвітлюють шляхи реалізації українсько-канадського проекту “Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні”; здійснюють огляд новиною публікацій періодичної преси про актуальні проблеми, стан і перспективи розвитку інклюзивної освіти на Буковині; готують схему-опору за матеріалами публікацій; складають таблицю “Переваг і проблем спільного навчання”, врахувавши такі категорії: для дітей з особливими потребами, для інших дітей, для педагогів, для батьків дітей з особливими потребами, для батьків інших дітей; готують схему-опору щодо психофізіологічної характеристики кожної групи дітей з обмеженими функціональними можливостями; здійснюють науково-дослідну роботу на тему: “Досвід інклюзивного навчання” (навчальний заклад за вибором студента); добирають практичний матеріал до роботи з різними категоріями учнів із метою активізації їх пізнавальної діяльності; виокремлюють форми і методи корекції рівня психолого-педагогічної готовності вчителя до роботи в інклюзивних класах (групах); готують пам’ятку для педагогів щодо роботи з дітьми з обмеженими можливостями. Та найважливіше у контексті дослідження сутності та змісту професіоналізації допомогти студентам у тому, щоб майбутня професійна діяльність, зокрема в умовах інклюзивного навчання, набула для них особливого відтінку – стала засобом самовираження. Для цього необхідно збудити у них потребу утілювати себе в справі, думці, вчинку та ін.

Досвід роботи зі студентами, майбутніми вчителями початкових класів, в рамках курсу “Основи інклюзивної педагогіки” дає можливість створювати для студентів умови “зустрічі” з цією потребою. З цією метою їм було запропоновано обґрунтувати власне бачення специфіки роботи з означеною категорією дітей у написанні “Кредо для підтримки” дітей з обмеженими функціональними можливостями на такі теми:

Підтримай мене. Я можу по-своєму пристосуватися до суспільних норм.

Спробуй не змінювати мою поведінку.

Допоможи мені вивчити те, що я сам хочу знати.

Не ховай свою невпевненість за “професійною дистанцією”.

Будь зі мною. І коли я буду конфліктувати з тобою, поясни це причиною самовираження.

Що в твоїх очах здається непослухом, може бути просто моїм власним характером.

Не вчи мене ввічливості, послуху та покірності.

Я маю право час від час сказати “Ні” щоб захистити себе.

Не треба мене жаліти і пестити. Останнє що мені потрібно – це гіперопіка.

Не допомагай мені тоді, коли це ти сам вважаєш за потрібне.

Запитай мене, чи мені потрібна допомога. Залиш мені право показати тобі, як саме мені потрібно допомогти.

Не вказуй, не виправляй і не командує мною.

Слухай, підтримуй і слідує за мною.

Працюй не наді мною. Працюй зі мною разом!

Втішним був той факт, що студенти писали охоче, навіть натхненно, відмов практично не було. Аналіз текстів студентських робіт дозволив знайти властивості внутрішнього усвідомлення майбутніми фахівцями філософії інклюзивного навчання загалом, та специфіки роботи з окресленою категорією дітей зокрема.

Перспективу подальших розвідок щодо професіоналізації студентів педагогічних ВНЗ вбачаємо в аналізі умов щодо створення інклюзивного простору; організації роботи з найуразливішими категоріями учнів з метою їх повноцінного залучення до освітнього процесу та подальшої соціальної інтеграції; виокремленні альтернативних методів оцінювання окремих груп дітей з особливими потребами; формуванні корпоративної взаємодії педагогів в умовах співробітництва; наданні підтримки сім’ям, в яких росте і виховується дитина з особливими освітніми потребами та ін.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов) / Уклад. і голов.ред. В.Т.Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2009. – С.1177.

2. Гордійчук О.Є. Інклюзивне навчання : метод. рекомендації / Оксана Гордійчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. – 2012. – 48 с.

3. Інклюзивна та спеціальна освіта для дітей з особливими потребами // Освіта Буковини. – 2012. – № 40. – С. 1.